

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

شرح خدمات تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

موضوع جزء ۱ بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

(۱) بخش اول: کلیات

- ۱ - ۱ - بیان مسئله و ضرورت در مقیاس ملی، استانی و محلی؛
- ۱ - ۲ - روش‌شناسی و تبیین فرآیند انجام کار؛
- ۱ - ۳ - مبنا و چارچوب تحلیلی (رویکرد نظری احتمالی به تحلیل توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی).

(۲) بخش دوم: بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود

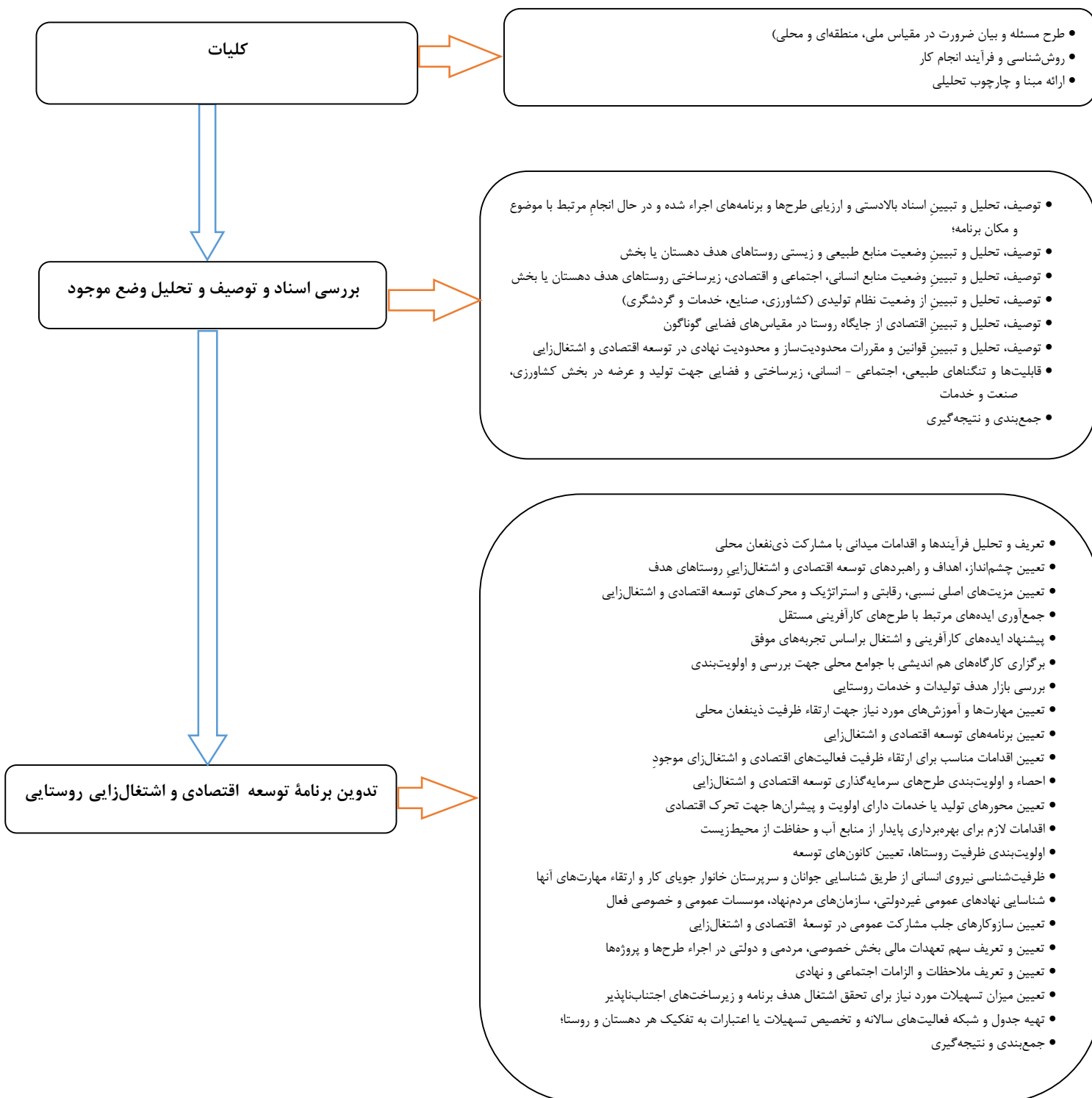
- ۲ - ۱ - توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی و ارزیابی طرح‌ها و برنامه‌های اجراء شده و در حال انجام مرتبط با موضوع و مکان برنامه؛
- ۲ - ۲ - توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع طبیعی و زیستی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۲ - ۳ - توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع انسانی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۲ - ۴ - توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت نظام تولیدی (کشاورزی، صنایع، خدمات و گردشگری) در روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۲ - ۵ - توصیف، تحلیل و تبیین فضایی از روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۲ - ۶ - توصیف، تحلیل و تبیین قوانین و مقررات محدودیت‌ساز و محدودیت نهادی در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۲ - ۷ - قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی - انسانی، زیرساختی و فضایی جهت تولید و عرضه در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات؛
- ۲ - ۸ - جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از مباحث بررسی اسناد و طرح‌های فرادست و برنامه‌ها، منابع تولید، نظام فعالیت، جایگاه فضایی و قابلیت‌ها و تنگناها در روستاهای هدف دهستان یا بخش.

(۳) بخش سوم: تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

- ۳ - ۱ - تعریف و تحلیل فرآیندها و اقدامات میدانی با مشارکت ذی‌نفعان محلی جهت تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی (مصاحبه‌های عمیق فردی، گفتگوهای مشارکتی، ...)؛
- ۳ - ۲ - تعیین چشم‌انداز، اهداف و راهبردهای توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۳ - تعیین مزیت‌های اصلی نسبی، رقابتی و استراتژیک و محرک‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای دهستان/بخش در نظام کشاورزی، صنعت و خدمات و گردشگری؛
- ۳ - ۴ - تعیین هدف کمی اشتغال و متوسط درآمد قابل قبول برای سکونت و معیشت پایدار در افق برنامه؛

- ۳ - ۵ - جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی مستقل (خصوصی و تعاونی) قابل اجراء توسط ساکنین بومی با استفاده از فناوری‌های مناسب از طریق گفتگو با اجتماع بومی و هم‌اندیشی با کارآفرینان محلی؛
- ۳ - ۶ - پیشنهاد ایده‌های کارآفرینی و اشتغال براساس تجربه‌های موفق در سایر استان‌ها و بررسی امکان کاربست آنها در روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۷ - برگزاری کارگاه هم‌اندیشی با جوامع محلی جهت بررسی و اولویت‌بندی موارد اشاره شده در بندهای ۳ - ۲ تا ۳ - ۶؛
- ۳ - ۸ - بررسی بازار هدف تولیدات و خدمات روستایی در روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۹ - تعیین مهارت‌ها و آموزش‌های مورد نیاز جهت ارتقاء ظرفیت ذینفعان محلی برای تحقق اهداف کمی و کیفی برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۰ - تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی دهستان یا بخش هدف در زمینه‌هایی مانند توانمندسازی، تعیین ساز و کار سازمان‌دهی مشارکت مردمی و تشکیل شغل- تعاونی، ...؛
- ۳ - ۱۱ - تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زای موجود روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۲ - احصاء و اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۳ - تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۴ - اقدامات لازم برای بهره‌برداری پایدار از منابع آب و حفاظت از محیط‌زیست در روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۵ - اولویت‌بندی ظرفیت روستاهای هدف دهستان برای تعیین کانون‌های توسعه در یک یا چند دهستان و تعیین روستاها و محدوده‌های فاقد ظرفیت توسعه؛
- ۳ - ۱۶ - ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار و ارتقاء مهارت‌های آنها در روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۷ - شناسایی نهادهای عمومی غیردولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد، موسسات عمومی و خصوصی فعال روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۸ - تعیین سازوکارهای جلب مشارکت عمومی در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی اقتصادی روستاهای هدف دهستان یا بخش؛
- ۳ - ۱۹ - تعیین و تعریف سهم تعهدات مالی بخش خصوصی، مردمی و دولتی در اجراء طرح‌ها و پروژه‌ها؛
- ۳ - ۲۰ - تعیین و تعریف ملاحظات و الزامات اجتماعی و نهادی لازم جهت اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها؛
- ۳ - ۲۱ - تعیین میزان تسهیلات مورد نیاز برای تحقق اشتغال هدف برنامه و زیرساخت‌های اجتناب‌ناپذیر مورد نیاز؛
- ۳ - ۲۲ - تهیه جدول و شبکه فعالیت‌های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات به تفکیک هر دهستان و روستا؛
- ۳ - ۲۳ - جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.

شکل ۲ - فرایند تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

ج) روش‌شناسی و فرآیند تدوین برنامه

روش تدوین برنامه مبتنی بر مشارکت مجموعه دست‌اندرکاران در گردآوری اطلاعات، تحلیل و ارائه راهبردهاست. به

این منظور لازم است تهیه‌کننده در مرحله اول نسبت به تحلیل دست‌اندرکاران در ۳ سطح استانی، شهرستانی و محلی اقدام نموده و به تناسب بندهای شرح خدمات ارتباط موثر برای تدوین برنامه را با این دست‌اندرکاران با این برنامه برقرار نماید.

لازم است مجموعه‌ی مطالعات، طرح‌ها و اطلاعات موجود از طریق روش مطالعات اسنادی در سطح شهرستان با دستگاه‌های اجرایی - تحقیقاتی و دانشگاه جمع‌آوری شود. در سطح محلی و در رابطه با مردم روستایی تاکید می‌شود حضور تسهیلگران خبره و آشنا با روش ارزیابی مشارکتی روستایی و انجام بحث گروهی متمرکز توسط تهیه‌کننده‌ی برنامه بکار گرفته شده و ارتباط تدوین‌گر و کارگروه کارشناسی تدوین برنامه با روستاییان صرفاً و فقط از طریق کارشناسان اجتماعی آموزش دیده و یاتسهیل‌گران برقرار شود. در سطح محلی لازم است کارشناسان اجتماعی / تسهیل‌گران با استفاده از ابزارهای روش‌های ذکر شده تحلیل مردم را از وضع موجود، چشم‌اندازهای مورد انتظار مردم به عنوان یک روستای مطلوب، پروژه‌ها و طرح‌های پیشنهادی مردم و نیازهای آموزشی را احصاء و به گروه تدوین برنامه ارائه نماید. کارشناس مسئول تلفیق در برنامه لازم است نسبت به تلفیق پیشنهادات مردمی و پیشنهادات دستگاه‌های دولتی اقدام نموده و موارد مشابه متناقض و یا جدید و نوآورانه را شناسایی نماید.

در مرحله تلفیق مواردی را که دارای تناقض با نظرات و پیشنهادات مردم است، کارشناس اجتماعی / تسهیل‌گر بین مردم و بخش دولتی مجری در یک کارگاه مشترک به بحث و گفتگو می‌گذارد تا در یک توافق دو طرفه پروژه‌های اولویت‌دار از نظر مردم و دستگاه‌های مجری نهایی و طی صورتجلسه‌ی مشترکی به امضای طرفین برسد.

طرح یا پروژه‌ی پیشنهادی در مرحله تلفیق دارای ۲ بخش شفاف و مستند شامل: بخش تبیین ملاحظات و اثرات اجتماعی و تبیین ملاحظات فنی خواهد بود.

تاکید می‌شود، فرآیند مشارکت مردم از مرحله تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، طراحی پروژه‌ها و پایش و ارزشیابی از الزامات این برنامه است و فرآیند تسهیل‌گری و برقراری ارتباط موثر مردم با یکدیگر (ارتقا سرمایه اجتماعی)، ارتباط مستقیم و یا غیر مستقیم مردم با بخش‌های مختلف دولتی به منظور تحقق اهداف پیش‌بینی شده در جزء یک بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه رکن اصلی روش‌شناسی تدوین برنامه می‌باشد.

در صورت لزوم نقشه‌های توصیفی - مکانی مورد نیاز تحت سیستم اطلاعات جغرافیایی و در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰ ارائه گردد این نکته قابل ذکر است که بعد از معرفی عناوین اصلی طرح‌های سرمایه‌گذاری و اشتغال‌زا به عنوان راهبرد کاربردی توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی، لازم است حداقل در هر روستا، ۲ طرح سرمایه‌گذاری و یا پروژه‌ی اولویت‌دار که می‌تواند تاثیر اصلی در فرآیند توسعه اقتصادی - اشتغال‌زایی در بین طرح‌های اولویت‌دار مطرح شده باشد، به صورت کاملاً مشخص طراحی و ارائه شود. منظور از طراحی، تبیین کامل اجزاء اجرایی، عملیاتی و مالی پروژه و طرح است که می‌تواند مستقیماً مصوب و بدون نیاز به مطالعه یا طراحی مجدد اجرا شود.

